

שתי תשובות בעניני ימי העומר וספירתם

א. האזנה למוסיקה בימי העומר

מה ששאלת האם מותר להאזין למוסיקה בחול המועד פסח למי שנוהג אבלות עד ל"ג בעומר, וכוונתך היא שכיון של"ג ימי אבלות הם מיום שני של פסח ועד ל"ג בעומר, לכן, אם מאזין בחול המועד אין לו ל"ג ימים. אין זה לענין, כי עיקר מנהג האבלות הוא שלא להתחתן ושלא להסתפר כמו שכתב באורח חיים סימן תצ"ג ותו לא, ובחול המועד אסור להסתפר ולישא אשה וממילא מקיים ל"ג ימים. ואדרבה מצוה לשמח בחול המועד. ורק לא בשמחה של גשואין ועיין בסימן תקמ"ו, אבל שלא בנישואין מותר לעשות ריקודים ומחולות בחול המועד שכל השמחות הללו כלולין בכלל שמחת המועד כמו שכתב בלבוש שם. ועיקר אבלות בשאר העומר הוא מקצת אבלות ולא אבלות ממש ודין במה שנמנע מנישואין ותספורת, אלא שבמגן אברהם כתב שנהגו שלא לעשות רקודים ומחולות של רשות. ונראה הטעם, שהם שמחת מרעות ואוושא טפי, ולכן גם אסור ללכת לקונצרט. אבל איני יודע המקור למנהג שלא לשמוע מוסיקה בימי העומר יותר מבשאר ימים, ועיין בשו"ת אגרות משה חלק אורח חיים חלק ראשון סוף סימן קס"ו ולע"ד במקום שנהוג נההוג ובמקום שלא נהוג אינו צריך. ומעשה בדידי שניגנתי בעומר בדירה הסמוכה לזו של הגמ"ו וצלה"ה ואמר לי להפסיק ושאלתי מנין מצא איסור בזה והודה לי, רק אמר משום מראית עין כלפי השכנים. עוד היה אומר הגמ"ו וצלה"ה שענינים אלה תלויים כמצבם של ישראל, שבזמן שישראל נתונים בצרה יש להחמיר בהם ובזמן שרווחה לישראל יש להקל במה שאינו מובא בפוסקים.

לענין האם מותר להקל בעומר בכ" ובמ"ג בו שנוהגים שמחה לרגל התשועות, הנה דבר זה תלוי בהשקפה, ונשאל הגמ"ו וצלה"ה לענין אמירת הלל ביום העצמאות וביום ירושלים ואמר שלפי דעתו אין לאמר הלל כלל ואולם אין למחות במקילין שיש להם על מה לסמוך שדבר זה לא ניתן להכרעה כי תלוי בנקודת המבט שיש לאדם על מדינת ישראל בתור שלב בחזון הגאולה עכ"ל, עיין בחוברת שנה בשנה תשל"ט עמוד 404 אות כ"ה. וכוונתו לאמירת הלל בחוץ לארץ, כיון שלא היו באותו הנס. כל שכן הוא לגבי הדרים בארץ ישראל ומנהגי האבלות בעומר שיש למקילים על מה לסמוך, ורק יזהרו לקיים ל"ג ימים באופן אחר. ואין לאמר הרי באותם הימים מתו תלמידי רבי עקיבא, כי הרי בל"ג בעומר עצמו מסתבר שמתו לדעת מהרי"ל, ורק קבעו ל"ג בעומר לסימן של ל"ג ימים כמו שכתב בט"ו סימן תצ"ג סעיף קטן א' ולכן כל שמקיים ל"ג ימים שפיר דמי. אבל דא עקא שאם מתחיל מב' בפסח ונמשך עד ל"ג בעומר, אם אינו נוהג בכ" בעומר אין לו ל"ג יום, ואולי סומכים על שאר טעמים שהביא באליהו רבה עיי"ש שאינם

תלויים בל"ג ימים וצ"ע. ולנוהגים מפסח ועד עצרת ביחא, וכן למנהגנו יתחיל מא' ראש חודש אייר וימשיך עד שבועות ויסתפר בערב החג בבוקר לכבוד החג.

ב. לעומר או בעומר

במושב חדש שכל תושביו באו מחוץ-לארץ, כשהתחלנו בספירת העומר ספרתי היום יום אחד "בעומר" בבי"ת כמו שכתבו הרמ"א והט"ו והחיי אדם וכן מנהג הגמור"ז וצלה"ה ורוב אשכנזים בחוץ-לארץ. ונשאלתי בזה כיון שבמשנה ברורה כתב שרוב פוסקים אומרים "לעומר" בלמ"ד וכן בערוך השלחן כתב שיותר גראה בלמ"ד, וכן הוא בהרבה ראשונים עיין בספר האורה ושכלי הלקט ותניא רבתי וש"ת הרשב"א חלק א' סימן תנ"ז ורבנו ירוחם גתיב ה' חלק ד' וכלכו וארחות חיים ור"ן בסוף פסחים ואתל מועד. ואולם גם הרבה ראשונים אמרו בבי"ת, בשבלי הלקט הביא תשובת הגאונים ואמר איתמיל הוה חד בעומרא ויומא דין תרי בעומרא עכ"ל וכן הוא ברי"ף גיאזת בשם רב האי גאון, ובספר אגודה במסכת מנחות כתב כגון ט"ו ימים שהם שני שבועות ויום אחד בעומר עכ"ל, וכן במנהגי מהר"י טירנא כתב בבי"ת. ועוד שהאומרים כך וכך לעומר בלמ"ד צריכים לאמר "ל"ג לעומר" בלמ"ד וכן הוא באמת בתניא רבתי ושכלי הלקט ובאבודרהם בשם ספר המנהיג שלא כדפוסי המנהיג, אבל בטור סימן תצ"ג כתב ל"ג בעומר בבי"ת וכן במהרי"ל ושם בשם מהר"י עיין בהוספה, וספר כפתור ופרח עמוד קל"ז ועוד ראשונים, ועיקר דעתם בבי"ת כדעת האגודה ומהר"י טירנא. ובמאירי במסכת יבמות דפוס ברלין נדפס ל"ג לעומר אבל בדפוס זכרון יעקב נדפס ל"ג בעומר: וצ"ע בארחות חיים שכתב היום כך וכך לעומר בלמ"ד ואילו בהלכות קדושינו הזכיר ל"ג בעומר וכן בכלבו.

והנה במהר"י טירנא כתב היום יום אחד בעומר עכ"ל ואחר-כך כתב היום שבעה ימים שהם שבוע אחד עכ"ל ולא סיים בעומר, אמנם אינה סתירה, כי בא לבאר איך לספור ימים ושבועות ביחד וסמך על חבריו הראשונים, ואין הכי נמי ספר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד בעומר. ומכאן שאין ראייה בטור סימן תפ"ט שלא היה מסיים בעומר, במה שכתב ומברך על ספירת העומר היום יום אחד עד שמגיע לשבעה ימים וכו' עכ"ל, כי לא בא אלא לבאר אופן המנין, אבל אפשר שסיים בעומר וכמו שהזכיר ל"ג בעומר. ואינו דומה לספר הרוקח סימן רצ"ד וראבי"ה סימן תקכ"ז שכתבו לאמר שהיום יום אחד, ששם לא הזכירו בעומר או לעומר כיון שאמרו "שהיום" בשי"ן ונמשך מהברכה.

גם חילוקי המנהגים היכן לאמר המלה בעומר או לעומר כולם נמצאים בראשונים, שמנהגנו לאמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד בעומר עם המלה בעומר בסוף, הוא כמו שמפורש בספר האגודה. ובספר האורה כתב לאמר באמצע היום שבעה ימים לעומר שהם שבוע אחד וכן מנהג הספרדים ודעת סדור בית יעקב. ובתניא רבתי ועוד ראשונים כתבו לאמר בהתחלה היום לעומר כך וכך ימים. ולכן בכל ענינים אלה אין לשנות ממנהג אבותינו שיש להם על מה לסמוך, וכמו

שכתב בחק יעקב סימן תפ"ט סעיף קטן ט'. והנה בשו"ת הרשב"א נשאל האם לאמר היום כך וכך או היום כך וכך לעומר והשיב שיותר ראוי לסיים לעומר שאז יותר מבואר מה הנא סופר, ולא הכריע בשאלה בין לעומר בלמ"ד לבין בעומר בבי"ת. ואפילו אינו מוכח שהרשב"א סיים בעצמו בלמ"ד, כי השיב לשואל האם עדיף לסיים בלמ"ד או בלא כלום ולזה אמר שעדיף לסיים בלמ"ד, ולמנהגיו של השואל אמר ולא בא לקבוע לאמר בלמ"ד דוקא ולא בבי"ת, ולכן הרמ"א בדרכי משה העתיק שו"ת הרשב"א אף שבשלחן ערוך הגיה לאמר "בעומר" בבי"ת. וכן בשבלי הלקט ותניא רבתי הביאו תשובת הגאונים שאמרו בבי"ת אף על פי שהם עצמם כתבו לאמר בלמ"ד, וממה שלא העירו מזה לזה מוכח שאין קפידא.

ובטעם הנוסח לאמר בבי"ת כתב הט"ז שפרושו בימי העומר מה שאין כן לעומר בלמ"ד משמע להבאת קרבן העומר עצמו וזה לא שייך ליל ראשון של הספירה שעדיין לא הביאו העומר שהוא למחרת. ובחק יעקב תרץ לשון למ"ד שגם הוא משמע לימי העומר, ועיין בשערי תשובה שרבות כזה במקרא. ועיין ברבנו ירוחם שהקשה מה הוא זה שמברכים על ספירת העומר שהיה לו לאמר על ספירת הימים כי ספירת העומר אינו שום דבר עכ"ל ולא תרץ כלום, וע"כ צריך לאמר שספירת העומר הוא שם שנתנו חז"ל להבדיל בינה לבין ספירת שמיטות ויובל אף על פי שאינו מובן דקדוק קריאתם כן. ונראה לי טעם שבעומר בבי"ת עדיף גם בשאר ימים נוסף לליל ראשון שכתב הט"ז, לפי מה שיש מחלוקת האם ספירת העומר היום הוא מדאורייתא או מדרבנן, שלדעת האומרים שהוא מדרבנן אפשר לאמר לעומר שפרושו לקרבן העומר שהספירה תלויה בו, ולכן אומרים כן. וזכר לקרבן כיון שכל הספירה הוא זכר למקדש מדרבנן. אבל לדעת הרמב"ם ודעמיה שגם כעת הוא מדאורייתא ואינו תלוי בקרבן העומר, אם כן אין לאמר לעומר בלמ"ד שמשמע שתלוי בקרבן, ואינו כן. ועיין במשנה ברורה סעיף קטן כ"ה שהרמ"א חש לדעת הרמב"ם בדבר שאין בו טורח. מיהו בספר החינוך במצוה ש"ו סובר שהוא מדאורייתא, וכתב ואין לאמר היום כך וכך ימים ליום ב' של פסח וכו' ועל כן הותקן למנות המנין ממה שנעשה בו והוא קרבן העומר עכ"ל עיי"ש, וקשה אדרבה הלא אינו תלוי בקרבן, ואולי לדעתו הותקן כן בימי הבית שאז על כל פנים קושטא מונים מהבאת הקרבן, וגם אחרי החורבן נשאר הנוסח במקומו.